

РОЗДІЛ 1

Листопад 1961 року

У 1961 році, коли жінки носили сукні-сорочки, учащали до клубів садівниць і безтурботно роз'їжджали в машинах разом із дітьми без жодних пасків безпеки; коли ще ніхто й гадки не мав ні про рух шістдесятих, ні тим паче про те, що його учасники наступні шістдесят років проведуть у солодких спогадах про буремну молодість; коли великі світові війни завершилися, а таємні холодні — тільки-но розпочалися; коли люди починали мислити по-новому й вірити в те, що все можливо, — саме тоді, одного ранку, ще вдосвіта, тридцятирічна мати дівчинки на ім'я Медлін Зотт прокинулася з однією-єдиною думкою: її життя скінчилося.

Утім, попри усвідомлення цієї сумної істини, вона спромоглася дочалapati до лабораторії й зібрати для доньки харчі у школу.

«Паливо для мізків» — написала вона на клаптику паперу й запхала його в коробку зі сніданком. Відтак завмерла з олівцем у руці, ніби передумала, і записала на другому аркуші: «Під час перерви не забувай про фізичні вправи, але хлопцям не піддавайся». Тоді знову заклякла, постукала олівцем по столу. І на третьому клаптику записала: «І тобі геть не здається. Більшість людей дійсно жахливі». Останні дві цидулки вона поклала згори.

Зазвичай малі діти читати не вміють, хіба такі слова, як «пес» або «іти». Проте Медлін вивчила літери ще трирічною й дотепер, а їй нещодавно виповнилося п'ять, встигла прочитати чи не всього Дікенса.

Вона була саме така: могла наспівати концерт Баха, але не могла самотужки зав'язати шнурки на власних черевиках; зуміла б пояснити, як обертається Земля навколо своєї осі, але часто програвала у «хрестики-нулики». От у тому й була халепа. Якщо музичних вундеркіндів завжди носять на руках, про малюків,

що рано почали читати, ніхто й не згадує. Тому що вони вміють робити те, чого згодом навчаться і решта. Отже, бути в цьому першим — не дивовижа, а радше тягар.

І Медлін це швидко збагнула. Тому щоранку, коли мати виходила з дому, а її няня, сусідка Гарріет, була чимось зайнята, вона витягала цидулки з пакунка зі сніданком, читала їх удома й складала в коробку з-під взуття, яку тримала в глибині шафи. А в школі вдавала, що така, як усі діти, — мала і неграмотна. Медлін знала: головне — підлаштуватися під решту. І в неї були на те залізні підстави: її мати ніколи не вміла підлаштовуватися, а тому з нею сталося те, що сталося.

У Коммонзі, містечку в Південній Каліфорнії, де погода була зазвичай тепла, хоча й не надто тепла, а небо — синє, хоча й не надто синє, і повітря чисте — що ж, бо тоді воно не могло бути інакшим, — вона лежала в ліжку із заплющеними очима та чекала. Вона знала: незабаром її ніжно поцілують у чоло, плечі обережно загорнуть ковдрою, а на вушко прошепотять: «Злови цей день за хвіст». А ще за мить загуде двигун, зариплять шини «плімута», що заднім ходом виїжджає на дорогу, пролунає брязкіт перемикання на першу швидкість. І її вічно зажурена мати вирушить на телестудію, де вдягне на себе фартух і вийде на знімальний майданчик.

Шоу називалося «Вечера о шостій», і Елізабет Зотт була його безперечною зіркою.

РОЗДІЛ 2

П а й н

Дослідниця в галузі хімії Елізабет Зотт мала бездоганну шкіру й поводитися так, що відразу ставало зрозуміло: вона ніколи не була і не буде пересічною людиною.

Як і будь-яку справжню зірку, її відкрили. Але не в барі, де продають солодку газовану воду, і не на показі мод, і навіть не завдяки щасливому знайомству. Усе сталося через крадіжку — а точніше, через поцуплений сніданок.

Насправді історія була проста: дівчинка на ім'я Аманда Пайн, яка відчувала до їжі пристрасть, що її деякі лікарі могли б окреслити як надмірну, залюбки з'їдала сніданки своєї шкільної подруги Медлін. А все тому, що сніданки були неабиякі. Поки решта дітей жувала канапки з арахісовим маслом і джемом, Медлін відкривала свою коробочку й добувала звідти чималий шмат лазаньї, яка лишилася після вчорашньої вечері, гарнір зі смажених цукіні, кілька четвертинок ківі, пів десятка помідорок чері, маленьку сільничку фірми «Мортон», пару ще теплих печивок із шоколадними крихтами і червоний картатий термос із крижаним молоком.

Ось чому всі зазіхали на їжу з коробки Медлін, зрештою, як і вона сама. Але дівчинка віддавала сніданок Аманді, тому що дружба потребує жертв. А ще тому, що Аманда була єдиною у школі, хто не глузував з дивачки Медлін, а та вже добре знала, що не схожа на решту дітей.

І лише коли одяг почав висіти мішком на охлялому тільці Медлін, Елізабет нарешті замислилася над тим, що відбувається. Згідно з її підрахунками, кількість спожитих донькою калорій була достатньою для бездоганного розвитку, отже, з погляду науки, та аж ніяк не мала б худнути. Несподіваний стрибок росту?

Ні. В обчисленнях вона завжди враховувала цю можливість. Погане травлення? У її віці? Навряд чи. Медлін завжди ковтала вечерю, мов голодний звір. Лейкемія? Звісно ж ні. Елізабет не була схильною до зайвої тривоги, щоб не спати по ночах і уявляти, як її донька страждає від невиліковної хвороби. Вона була передусім людиною науки й повсякчас намагалася знайти всьому переконливе тлумачення, аж одного разу помітила на губах Аманди Пайн червоний томатний соус і відразу збагнула, в чому річ.

— Містере Пайне, — промовила Елізабет, упевнено прокрокувавши повз секретарку до його кабінету в місцевій телестудії однієї середи в пообіддя. — Я телефонувала вже тричі, але ви так і не зволили передзвонити. Мене звати Елізабет Зотт. Я мати Медлін Зотт — наші діти вчать разом у Вудівській початковій школі. Отже, прийшла повідомити: ваша дитина використовує дружні стосунки з моєю донькою в корисливих цілях. — А оскільки він лише спантеличено витріщався на неї, додала: — Вона з'їдає її сніданки.

— С-сніданки? — ледве спромігся вимовити Волтер Пайн, коли розгледів співрозмовницю: навколо її постаті в білому халаті сяяв ореол мало не ангельського світла, і лише вишиті червоним ініціали «Е. З.» на кишені свідчили, що перед ним стоїть жива істота.

— Ваша Аманда, — не відступала Елізабет, — постійно з'їдає сніданки моєї доньки. І, очевидно, вже протягом не одного місяця.

Волтер мовчав, вибалушивши очі. Перед ним стояла, впершись у боки, висока й струнка жінка з підколотим звичайним олівцем жмутком волосся кольору смаженого хліба, з безцеремонно червоними губами, сяйливою шкірою і прямим носом. І вона дивилася на нього поглядом фронтової лікарки, що подумки оцінює, чи варто взагалі рятувати такого, як він.

— А особливо мене обурює те, що заради їжі вона вдає із себе подругу Медлін.

— Я-як ви кажете вас звати? — промимрив Волтер.

— Елізабет Зотт, — гаркнула вона у відповідь. — Мати Медлін Зотт!

Волтер кивнув, намагаючись зібрати думки до купи. Він уже давно працював продюсером на телебаченні й прекрасно знав, що таке ефектність. Але це? Він не міг відвести погляд. Вона була приголомшливою. І буквально *приголомшила* його. Може, прийшла на прослуховування?

— Вибачте, — нарешті здобувся він на голос, — але всі ролі медсестер уже розподілені.

— Даруйте? — різко запитала вона.

Зависла довга пауза.

— Аманда Пайн, — повторила вона.

Він кліпнув очима й роздратовано промовив:

— Моя донька? О, — раптом стрепенувся він. — Що з нею? Ви лікарка? Зі школи? — Він схопився на ноги.

— О Боже, ні. Я хімікня. І подолала довгий шлях сюди від Гейстінгсу в обідню перерву, а все тому, що ви не відповідали на мої дзвінки. — А позаяк він і далі, здавалося, нічого не тямив, пояснила: — Гейстінгський науково-дослідний інститут. Інститут. Наука. Досліди, — зітхнувши, вимовила вона слова-підказки. — Я докладаю чималих зусиль, щоб готувати Медлін поживні сніданки, утім, ви теж, вочевидь, стараєтеся якнайкраще годувати свою дитину. — Він далі зняковіло витріщався, і вона додала: — Ви, звичайно, дбаєте про розумовий і фізичний розвиток Аманди. І, звісно ж, знаєте, що цього можна досягти лише завдяки правильному співвідношенню вітамінів і мінералів.

— Річ у тім, що місіс Пайн, вона...

— Так, я знаю. Зникла в невідомому напрямку. Я намагалася зв'язатися з нею, але мені повідомили, що вона нібито мешкає тепер у Нью-Йорку.

— Ми з нею розлучилися.

— Мені дуже шкода, але розлучення не має нічого спільного з приготуванням сніданків.

— Мабуть, але...

— Чоловіки *спроможні* готувати сніданки, містере Пайне. Біологічно це можливо.

— Звісно, — погодився він і навпомацки підсунув до неї стілець. — Прошу вас, місіс Зотт, сідайте.

— Я залишила дещо в циклотроні, — роздратовано промовила вона, поглянувши на годинник. — Тож ми дійдемо якоїсь згоди чи ні?

— Цикло?..

— Прискорювач субатомних частинок.

Елізабет оглянула стіни. Вони були завішані плакатами в рамах з рекламою дешевих мелодрам та безглузких ігрових шоу.

— Мої роботи, — проказав Волтер, якого раптом охопив сором за їхню дешевизну і безглуздість. — Можливо, бачили?

Вона обернулася, поглянула йому у вічі й дещо миролюбніше промовила:

— Містере Пайне, мені шкода, але я не маю ані часу, ані грошей на те, щоб готувати сніданки ще й на вашу доньку. Ми обоє усвідомлюємо, що їжа є каталізатором, який живить наші мізки, з'єднує родини, визначає майбутнє. Однак... — Вона затнулася й примружила очі, бо щойно помітила плакат мильної опери, на якому медсестра лікувала пацієнта в досить незвичний спосіб. — Хіба в когось є час, щоб навчити всю країну готувати повноцінну їжу? Я б хотіла, щоб він у мене був, але, на жаль... А хто б не хотів, чи не так?

Вона вже повернула до виходу, але Пайн, який чи то не хотів її відпускати, чи розумів, що в голові ось-ось майне важлива думка, негайно проказав:

— Почекайте, прошу, не йдіть — ну *прошу* вас. Що ви... Що ви тільки-но сказали? Буцімто можна навчити всю країну готувати їжу, *повноцінну їжу*?

Перший випуск «Вечері о шостій» вийшов за місяць по тому. Елізабет не була від цього в захваті — хай там як, а за фахом вона дослідниця в галузі хімії, — але довелося погодитися з причин

доволі очевидних: на телебаченні платили більше, а в неї підростала донька, яку треба годувати не тільки сніданками.

З першого дня, коли Елізабет одягнула на себе фартух і вийшла на майданчик, стало зрозуміло: воно в неї є — «воно», себто дещо невловиме, але водночас очевидне. Крім того, вона була людиною складною — дуже відвертою та геть не легковажною, і тому ніхто не знав, як до неї підступитися. Зазвичай у кулінарних програмах показували добродушних шеф-кухарів, що задоволено присьорбували херес. Елізабет Зотт була іншою. Вона ніколи не посміхалася. Не жартувала. А її страви були такими, як вона сама, — чесними і приземленими.

За пів року шоу Елізабет набуло популярності. За рік на нього посилалися як на авторитетне джерело. А за два роки диво-програма довела, що здатна поєднати не лише батьків і дітей, а й громадян і державу. Можна було без перебільшення сказати, що вся країна не сідала за вечерю, доки не закінчиться програма з Елізабет Зотт.

Її шоу дивився навіть віце-президент Ліндон Джонсон. «Хочете знати, що я думаю з цього приводу? — спитав він у нахаби-репортера, якого вирішив поставити на місце. — Я думаю, що вам слід менше писати, а більше дивитися телевізор. Почніть із програми “Вечеря о шостій” — її веде така собі Зотт. Так ось, вона справді знає, що робить».

І вона дійсно знала. Елізабет Зотт ніколи не показувала, як приготувати крихітні канапки з огірками або ніжне суфле. Її страви були простими і ситними — запеченими в горщиках, тушкованими, смаженими у великих пательнях. Вона довела до шалу вже чотири групи помічників. Завжди пропонувала робити великі порції. На її думку, вартісна страва мала готуватися не довше однієї години. А наприкінці передачі обов'язково зверталася в камеру: «Діти, гайда накривати на стіл. Вашій мамі теж потрібен час для себе».

Але потім один відомий репортер написав статтю під назвою «Навіщо нам їсти все, що вона подає на стіл?», де побіжно назвав

її «Ласункою Ліззі», і дотепне милозвучне прізвисько причепилося до неї так сам швидко, як розпродалася газета, у якій воно було надруковане. Відтоді всі, хто не знав Елізабет особисто, називали її Ласункою, проте для доньки вона залишалася мамою, і, хай яка та була мала, все ж розуміла, що нове прізвисько лише применшує таланти її матері. Вона була хімікинею, а не кухаркою на телешоу. І Елізабет було соромно перед своєю єдиною донькою.

Часом уночі вона лежала без сну й міркувала над тим, як вона до цього дійшла. Але довго міркувати не доводилося, тому що відповідь була очевидною.

І пов'язана вона була з іменем Келвіна Еванса.

РОЗДІЛ 3

Гейстінгський науково-дослідний інститут

Десять років тому, січень 1952 року

Келвін Еванс також був співробітником Гейстінгського науково-дослідного інституту, але, на відміну від Елізабет, що працювала в тисняві з іншими науковцями, мав у власному розпорядженні цілу лабораторію.

З огляду на його досягнення можна сказати, що він її, мабуть, таки заслужив. У віці лише дев'ятнадцяти років Келвін здійснив важливе дослідження, яке допомогло відомому британському хіміку Фредеріку Сенгеру отримати Нобелівську премію; а коли йому виповнилося двадцять два, винайшов швидший спосіб синтезу простих білків; у двадцять чотири завдяки зробленому ним прориву у вивченні реактивності дибензоселенофену потрапив на обкладинку журналу «Хімія сьогодні». Крім того, він був автором шістнадцяти наукових статей, гостем десяти міжнародних конференцій і мало не став членом наукової ради Гарвардського університету. Туди його запрошували двічі. Але він відмовився. Теж двічі. Почасти через те, що в Гарвард його свого часу не прийняли на перший курс, почасти... гаразд, насправді іншої причини не було. Келвін був видатною особистістю, але мав одну ваду: він не забував образ.

Але навіть більше, ніж злопам'ятством, він славився своєю нетерплячістю. Як і багато видатних науковців, Келвін ніколи не міг збагнути, чому решта людей такі тугодуми. А ще був інтровертом, що геть не є недоліком, просто він часто здавався непривітним. А що найгірше — він був веслувальником.

Будь-яка людина, що не займається веслуванням, знає: веслувальники — страшенні зануди. Вони охоче говорять лише про веслування. Досить зібрати в одній кімнаті двох або більше гребців, і ніхто й слова не скаже на звичні теми, як-от робота чи погода, — вам усі вуха протуркають довгими беззмістовними теревеннями про човни, пухирі, весла, зачіпи, ергометри, пір'я, тренування, захоплення, відпускання, витримки, розтягування, сидіння, удари, ковзання, старту, сповільнення, ривки і про те, чи була вода «гладкою», чи ні. А тоді зазвичай переходять до обговорення, що пішло не так під час останнього веслування, що може трапитися наступного разу, хто в тому винний і/або хто припуститься помилку у майбутньому. Відтак обов'язково покажуть і порівняють свої мозолі. Ну а якщо вам зовсім не пощастить, насамкінець, під мовчазне і схвальне похитування головами, щонайменше кілька хвилин хтось із них описуватиме якийсь рідкісний випадок веслування, коли все пішло «як помашене».

Отже, крім хімії, Келвін палко захоплювався веслуванням. Власне, саме тому він і прагнув вступити до Гарварду: у 1945 році стати членом гарвардської команди означало опинитися серед найкращих. А точніше — на *другому* місці серед найкращих. Бо *найкращими* були веслувальники Вашингтонського університету, але він був розташований в Сіетлі, а Сіетл славився своєю дощовою погодою. Та Келвін ненавидів дощ. І тому вирішив шукати деінде — і знайшов: в Англії, тобто в Кембриджі. І цим ще раз спростував один із найпоширеніших міфів про науковців: що вони вміють проводити дослідження.

Першого ж дня, коли Келвін вирішив поплавати в Кембриджі, дощило. Наступного дня дощило теж. Третього дня: та сама картина.

— У вас тут *завжди* дощить? — розчаровано випитував він у членів своєї нової команди, коли вони дружно піднімали важкий дерев'яний човен на плечі й рушали незграбною ходою в бік причалу.

— О ні, майже ніколи, — запевнили вони. — Зазвичай у Кембриджі погідно. — А тоді обмінялися поглядами, ніби мали

врешті нагоду пересвідчитися в тому, що давно підозрювали: американці — справжні телепні.

На жаль, Келвін виявився телепнем і в стосунках з дівчатами, що геть його не влаштувало, оскільки він палко бажав закохатися. За шість років, що він прожив у Кембриджі, він спромігся запросити на побачення п'ятох жінок, і з тих п'ятох тільки одна погодилася вийти з ним ще раз, і то лише тому, що вона його з кимось переплутала, коли взяла слухавку. А все через те, що йому бракувало досвіду. Він скидався на пса, який після років дресури спіймав нарешті білку, але не знає, що з нею робити.

— Привіт, е-е-е, — промимрив він, щойно дівчина відкрила йому двері і побачення почалося. З голови вилетіли всі думки, серце загуло, а долоні геть змокрили. — Деббі?

— Дейдра, — промовила дівчина й уперше зиркнула на годинник. Зрештою, вона ще не раз на нього глипне цього вечора.

За вечерею розмова перестрибувала з розпаду ароматичних кислот (Келвін) на модний тоді фільм (Дейдра), із синтезу нереактивних білків (Келвін) на питання, чи подобається йому танцювати (Дейдра), відтак, коли годинник показав пів на дев'яту вечора, треба вже було їхати додому, щоб наступного дня вдома веслувати (Келвін).

Навряд чи треба уточнювати, чи після таких побачень був секс. Але якщо уточнити — ні, не було.

— Тільки не кажи, що маєш із цим клопіт, — не вірили йому колеги-спортсмени. — Дівчатам *подобаються* веслувальники. — Що було не зовсім так. — Дарма що американець, ти симпатичний. — І знову брехня.

Однією з причин Келвінових невдач була його зовнішність. Він був довготелесим — шість футів чотири дюйми¹ заввишки —

---

¹ Приблизно 193 см. (Тут і далі прим. перекл.)

і мав дещо викривлену вправо спину, мабуть, через те, що тримав весло завжди з одного боку. А найгіршим був вираз обличчя — тужливий, мов у дитини, яка виховувала себе сама. Він мав великі сірі очі, сплутану біляву чуприну та вишневі й майже завжди спухлі від постійного кусання губи. Багато хто назвав би таке обличчя пересічним, бо годі було здогадатися, що за ним ховалися неабияка жадоба знань і чималий інтелект; утім, непоказність Келвіна забувалася, щойно той усміхався: рівні і білосніжні зуби неабияк його прикрашали. На щастя, закохавшись в Елізабет Зотт, Келвін усміхався мало не весь час.

Уперше вони зустрілися — або радше перекинулися кількома словами — вранці одного четверга в Гейстінгському науково-дослідному інституті, а точніше в залитій сонячним промінням особистій лабораторії Келвіна. На той час він устиг в рекордний термін закінчити навчання в Кембриджі, отримав ступінь доктора філософії й відразу дістав сорок три запрошення на роботу, однак вибрав посаду в Південній Каліфорнії, почасти завдяки репутації закладу, але переважно через клімат. У Коммонзі рідко дощило. Натомість сама Елізабет опинилася там лише тому, що більше їй ніде працювати не запропонували.

Вона стояла перед дверима лабораторії Келвіна Еванса й читала попередження, написані великими літерами:

ВХІД ЗАБОРОНЕНО
ПРОВОДИТЬСЯ ДОСЛІД
СТОРОННІМ НЕ ЗАХОДИТИ
ДВЕРІ НЕ ВІДЧИНЯТИ

І вона їх відчинила.

— Доброго дня, — намагалася вона перекинути голос Френка Сінатри, що гримів з магнітофона, який стирчав просто перед лабораторії. — Хто тут головний? Мушу переговорити.

Здивований Келвін вистромив голову з-за центрифуги.

— Вибачте, міс, — роздратовано вигукнув він. На ньому були окуляри, які захищали його від чогось, що булькало праворуч. — Сюди не можна заходити стороннім. Ви бачили знаки перед входом?

— Бачила, — різко відказала Елізабет і попри суворі нотки в його голосі перетнула кімнату, щоб вимкнути музику. — Отак. Тепер ми почуємо одне одного.

Келвін прикусив губу і вказав на двері.

— Вам не можна тут бути. Там же написано.

— Авжеж. Але я чула, що у вашій лабораторії є надлишок хімічних колб, а нам унизу їх, навпаки, бракує. Бо всі вони тепер тут. — І вона тицьнула йому якусь цидулку. — Так мені сказав завідувач складом.

— Уперше про це чую, — відповів Келвін і прочитав папірець. — І вибачте, але ні. Колб я не віддам. Я можу сам пояснити це хіміку, якому вони потрібні. Хай він мені зателефонує. — І він повернувся до роботи, перед тим знову ввімкнувши магнітофон.

Елізабет і не подумала виходити.

— Можете пояснити хіміку? А я вам не підійду? — гаркнула вона, щоб перекричати Сінатру.

— Ні, — відповів той. А тоді вже м'якше додав: — Послухайте. Я знаю, що ви тут ні до чого, але вони не повинні відправляти секретарку, що має тут відбуватися за них власними боками. Вам, мабуть, складно зрозуміти, але я насправді тут зайнятий дуже важливими речами. Будь ласка. Скажіть вашому шефу, щоб зателефонував мені пізніше.

Елізабет зіщулила очі. Ох, як же вона зневажала людей, які керувалися в житті застарілими поняттями й робили припущення лише на підставі того, що хотіли бачити, а ще зневажала чоловіків, які думали, що робота секретарки зводиться лише до розуміння слів «надрукуйте це в трьох примірниках».

— Оце так збіг! — вигукнула вона й попрямувала до полиці, з якої зняла велику коробку колб і пробірок. — Я теж зайнята важливими речами. — А тоді рушила з кімнати геть.

У Гейстінгському науково-дослідному інституті працювало понад три тисячі осіб — ось чому Келвіну довелося шукати її серед них понад тиждень, — а коли нарешті таки знайшов, вона вдала, що геть про нього забула.

— Слухаю вас, — промовила вона й обернулася, щоб подивитися, хто зайшов до лабораторії. На ній були великі захисні окуляри, що в кілька разів збільшували її очі, і здоровезні, аж по лікті, гумові рукавиці.

— Привіт, — відгукнувся він. — Це я.

— Я? — перепитала вона. — А уточнити ви не могли б? — І вона повернулася до роботи.

— Я, — повторив Келвін. — Працюю п'ятьма поверхами вище. Пам'ятаєте, ви ще поцупили мої колби?

— Прошу не заходити за ту завісу, — наказала вона, схиливши голову набік. — Минулого тижня тут сталася маленька аварія.

— Нелегко було вас відшукати.

— Ви не проти, якщо я трохи попрацюю? Тепер саме я займаюся важливими речами.

Він стояв і терпляче чекав, доки вона завершить вимірювання, впише отримані дані до блокнота, порівняє їх з результатами попереднього дня. Відтак вона попрямувала до вбиральні.

— Ви досі тут? — спитала, коли повернулася назад. — Хіба у вас немає роботи?

— Ціла тонна.

— Колб я вам назад не віддам.

— Отже, ви мене пам'ятаєте.

— Так, і приємного в цих спогадах мало.

— Я прийшов вибачитися.

— Пусте.

— Пообідаємо разом?

— Ні.

— Повечеряємо?

— Ні.

— А як щодо кави?

— Послухайте, — промовила Елізабет, впершись у боки величезними гумовими рукавицями, — ви починаєте мені набридати.

Келвін ніяково відвів погляд.

— Щиро прошу вас мені пробачити. Я вже пішов.

— Це був Келвін Еванс? — спитав у неї лаборант, коли побачив, як той торує собі шлях між п'ятнадцятьма науковцями, що працювали мало не пліч-о-пліч у приміщенні, що було розміром із чверть його особистої лабораторії. — Що він тут забув?

— Виборював свої колби, — відповіла Елізабет.

— Колби? — невпевнено перепитав той. — Зачекай. — І він схопив одну з них. — Ти про ту коробку, яку десь надибала минулого тижня? Значить, то були його колби?

— Я їх не надибала. Я їх здобула.

— У Келвіна Еванса? Ти геть здуріла?

— Формально — ні.

— Він дозволив тобі їх забрати?

— Формально — ні. Хоча чекай, форма в мене була.

— Яка ще форма? Ти ж знаєш, що спочатку мала прийти до мене. Саме я замовляю лабораторне приладдя.

— Розумію. Але я чекала понад три місяці. Тебе просила аж чотири рази, написала п'ять заявок на отримання нового інвентаря, розмовляла з доктором Донатті. Якщо чесно, вже не знала, що робити далі. Я не можу проводити дослідження без приладдя. *Саме без цих колб і пробірок.*

Лаборант заплющив очі, поволі розтулив повіки, щоб підкреслити, яка вона тупа.

— Послухай. Я тут працюю набагато довше, ніж ти, і знаю, як зробити краще. Хіба ти не чула, чим славиться Келвін Еванс? Окрім досягнень у хімії?

— Так, чула. Надлишком лабораторного реманенту.

— Ні. Тим, що він не забуває образ. Ніколи!

— Он як? — з цікавістю промовила вона.

Елізабет також уміла пам'ятати образи. От тільки в неї вони були переважно пов'язані зі ставленням їхнього патріархального суспільства до жінки як до істоти, що в багатьох речах поступається чоловікові. У хисті. В розумі. У винахідливості. Суспільство вважало, що чоловіки ходять на роботу, щоб займатися важливими справами: відкривати нові планети, покращувати продукти, писати закони. А жінки повинні сидіти вдома й виховувати дітей. Сама вона дітей мати не бажала — і це однозначно, — але усвідомлювала, що інші жінки хочуть *не лише* народжувати дітей, а й бути успішними на роботі. І що тут такого неправильного? А нічого. Просто мати і те, і те можна чоловікам, але не жінкам.

Недавно вона читала, що в одній із країн обоє батьків працюють і разом виховують дітей. Але в якій саме? Швеції? Вона ніяк не могла згадати. Але головне, що велося їм дуже добре. Економіка зростала, родинні зв'язки зміцнювалися. Вона б легко вписалася в таке суспільство. У такій країні її ніхто б не приймав за секретарку, а якби на якійсь нараді вона звітувала про свої наукові відкриття, не довелося б воювати з чоловіками, які завжди намагаються перекричати жінку або й гірше — привласнити її здобутки. Елізабет похитала головою. Що й казати, в 1952 році з рівноправ'ям було геть кепсько.

— Тобі слід вибачитися перед ним, — правив далі лаборант. — І будь чемна, коли повертатимеш склянки. Ти підставляєш під удар нашу лабораторію — не ганьби мене.

— Усе буде гаразд, — відказала Елізабет. — Це лише колби.

Наступного ранку хімічні колби зникли, а натомість її зустріли ворожі погляди колег, які тепер боялися, що через неї потерпають від сумнозвісного злопам'ятства Келвіна Еванса. Вона спробувала поговорити з ними, проте всі вони так чи інак уникали розмов із нею. А трохи згодом, проходячи повз кімнату для відпочинку, почула, як хтось із них на неї скаржиться: мовляв, надто вже високо вона себе несе, вважає, що краща від решти, відмовляється ходити на побачення з усіма, навіть з неодруженими. Далєбі, магістерський ступінь у Каліфорнійському університеті дався їй

нелегко: слово «нелегко» супроводжували сороміцький жест й непристойний сміх. Та за кого вона себе має?

— Комусь треба поставити її на місце, — докинув один із них.

— Не така вона вже й розумна, — впевнено промовив інший.

— Та просто курва, — заявив хтось знайомим голосом. То був її бос, Донатті.

Елізабет, що вже не раз чула такі розмови, була, однак, приголомшена останніми словами. Охоплена хвилею нудоти, вона важко сперлася на стіну. Її вже вдруге назвали цим словом. Уперше — і який то був жах! — вона почула його в Каліфорнійському університеті.

Це трапилося близько двох років тому. За десять днів вона вже мала закінчити навчання й отримати ступінь магістра і якимось затрималася в лабораторії до дев'ятої вечора, бо була певна, що знайшла помилку в протоколі випробувань.

Вона сиділа, постукувала по аркушу паперу щойно загостреним олівцем № 2¹, міркувала над своїм припущенням, коли це раптом прочинилися двері.

— Агов? — гукнула вона. Елізабет нікого не чекала.

— Ви досі тут, — почувся голос її куратора. Він був геть не здивованим.

— О. Вітаю вас, докторе Масерсе, — сказала вона і підвела голову. — Саме так. Ось передивляюся протокол випробувань для завтрашнього звіту. Здається, тут є помилка.

Він відчинив двері ширше, зайшов усередину й роздратовано промовив:

— Я не просив вас нічого перевіряти. І казав, що звіт уже готовий до подання.

— Знаю. Просто закортіло поглянути ще раз. — Насправді Елізабет зовсім не хотіла дивитися на все це знов, але однаково мала перевірити, щоб затвердитися в суто чоловічій команді

---

¹ Олівець HB, твердо-м'який.

Маєрса. Їй було байдуже до його дослідження: воно виявилось пересічним, далеким від новаторства. Але попри відсутність творчого підходу і будь-якого значного відкриття останнім часом, Маєрс вважався одним із провідних дослідників ДНК у Сполучених Штатах.

Елізабет він не подобався, утім, як і решті. Крім, либонь, адміністрації університету, яка любила Маєрса за те, що той опублікував більше праць у цій галузі, ніж будь-хто. У чому ж полягала таємниця такої плідності? А в тому, що сам він нічого не писав — за нього працювали старшокурсники. Він переписував усе слово в слово, міняв назву, сям-там вставляв кілька власних речень і видавав роботу за свою, та йому це завжди якось миналося, бо хіба ж хтось читає наукові праці від початку до кінця? Та ніхто. І таких праць з'являлося в нього дедалі більше, а сам він набував слави. Так і став провідним дослідником ДНК — завдяки самій лише кількості робіт.

Крім уміння клепати статті десятками, він мав ще й славу бабія. На природничих факультетах жінок було мало — переважно секретарки, — проте ті, що там працювали, усі відчули на собі його липку увагу. Зневірені, з опухлими очима, вони звільнялися вже за пів року — нібито з особистих причин. Однак Елізабет лишилася: їй був конче потрібний магістерський ступінь. Терпіла щоденні приниження — доторки, хтиві слова, огидні натяки — і завжди поводитися так, щоб він збагнув: її це не цікавить. Одного дня він викликав її до свого кабінету, буцімто щоб поговорити про допуск до захисту дисертації, але замість того почав запихати руку під її спідницю. Вона силоміць вивільнилася й пригрозила, що напише скаргу.

— Кому? — розсміявся він. Відтак узявся докоряти, мовляв, чого вона така «занудна», ляснув по сидниці й наказав принести з шафи його пальто, бо знав: тільки-но вона відчинить дверцята, побачить цілу купу світлин, на яких напівоголені жінки покірно заглякли рачки, а чоловічий чобіт переможно спирається на їхні спини.

— Ось тут, — показала вона доктору Маєрсу. — Крок дев'яносто перший на сторінці двісті тридцять другій. Температура.

Я певна: вона зависока, тому ензими втратили активність, що викривило результати.

Доктор Маєрс споглядав на неї з порога.

— Ви комусь іще це показували?

— Ні. Щойно помітила.

— Тобто з Філіпом не розмовляли? — Філіп був головним помічником Маєрса в дослідженнях.

— Ні, — відповіла вона. — Він тільки-но пішов. Я можу його наздогнати...

— Не треба, — перервав він її. — Тут є ще хтось?

— Ні, принаймні я нікого не бачила.

— Протокол складений правильно, — різко сказав він. — Ви не фахівець. І годі вже сумніватися в моїх рішеннях. Навіть не думайте про це комусь казати. Вам ясно?

— Я просто хотіла допомогти, докторе Маєрсе.

Той глипнув на неї так, наче не вірив, що вона говорить щиро.

— Власне, мені справді потрібна ваша допомога, — сказав він, повернувся до дверей і замкнув їх на засув.

Спершу він замахнувся і навідліг дав їй ляпаса — її голова смикнулася, як м'яч на гумці. Із закривавленим ротом і широко розплющеними очима вона ошелешено заціпеніла, відтак спробувала випростатися. Він скривився, наче не задоволений результатом, а тоді збив її з табуретки на підлогу. Маєрс був кремезним чолов'ягою — важив двісті п'ятдесят фунтів¹, — і сила його ударів залежала від маси, а не фізичної підготовки. Вона лежала, він нахилився над нею і, як автокран піднімає недбало складений тюк, підхопив її за стегна та жбурнув, мов ганчір'яну ляльку, назад на табурет. А тоді перевернув, вибив з-під неї табурет і вдарив обличчям та грудьми об сталеву стільницю.

— Тихо будь, курво, — наказав він, доки вона відбивалася, а сам заповзвся грубими палюхами жадібно мацати її під спідницею.

---

¹ Приблизно 130 кг.